

ประโยค ป.ธ. ๓
 ปัญหา บาลีไวยากรณ์
 สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๖๓

๑. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. สระกับพยัญชนะในบาลีภาษา มีเท่าไร และต่างกันอย่างไร ๑

ข. อัฒสสระ คืออะไร ๑ เพราะเหตุไร จึงเรียกชื่อนั้น ๑

๒. ในสนธิ การต่อมีเท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑ ยานีมานิ, ตลฺยฺหโน, คากมาห
 ตัดและต่ออย่างไร ๑

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. พาราณสี เป็นนามนามชนิดไหน ๑

ข. คำว่า “โน” เป็นศัพท์อะไรในไวยากรณ์ แปลว่าอะไร ๑

ค. สังขยตั้งแต่ไหนถึงไหนเป็นนามอะไร ๑

ฌ. ก็ ศัพท์ จัดเป็นศัพท์นามชนิดไหน เป็นได้กี่ลักษณะ ๑

ง. หี และ ชฺช ปัจจย เป็นเครื่องหมายวิภัติไหน ๑

๔. อานยิสฺส และ อุกฺกุเจหิ ในคำว่า “อุกฺกุเจหิ ตาต” ประกอบด้วยเครื่องปรุง
 อะไรบ้าง ๑ จงแก้คำที่เห็นว่าผิด ให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ในประโยค
 ต่อไปนี้ ๑

ก. มากนฺทฺยิยา ชีวนฺตาปี มตาปี มโตเยว นาม ๑

ข. เอกจฺจา ชนา สตฺถุ ฌมฺมํ โสตุํ ลภติ ๑

ค. มยํ วิสฺตึนํ ภิกฺขุณฺํ ภิกฺขํ ทสฺสามิ ๑

๕. สาธนะคืออะไร ๑ การกำหนดรูปของสาธนะนั้น ต้องอาศัยอะไรเป็นหลัก ๑
 โกธาภิกฺ (นโร), ทุพฺพโโจ (ปุริโส) ลงปัจจัยอะไร ๑ เป็นรูปและสาธนะอะไร
 จงตั้งวิเคราะห์ห้มาดู ๑

๖. สมาสคืออะไร ๑ เมื่อว่าโดยชื่อมีเท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑ อุตตทศโต, มโนเสฏฐา (ธมฺมา) เป็นสมาสอะไร จงตั้งวิเคราะห์มาดู ๑
๗. ตา ปัจจย มีในศัพท์ไหนบ้าง ๑ และใช้ต่างกันอย่างไร ๑ อุโปสถิกา (อุปาสิกกา), มโนมยา (ธมฺมา) ลงปัจจยอะไร ในศัพท์ไหน จงตั้งวิเคราะห์มาดู ๑

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓

ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. ได้ตอบคำถามดังต่อไปนี้

ก. ในบาลีภาษา สระมี ๘ ตัว พยัญชนะ มี ๓๓ ตัว ๑ และต่างกันอย่างไร คือ สระ ออกเสียงได้ตามลำพังตนเอง ส่วนพยัญชนะต้องอาศัยสระจึงจะออกเสียงได้ ๑

ข. อัทธสระ คือ พยัญชนะที่มีเสียงกึ่งมาตรา มี ๗ ตัว คือ ย ร ล ว ส ห พ ๑ เพราะพยัญชนะเหล่านี้บางตัวรวมลงในสระเดียวกันกับพยัญชนะอื่น ออกเสียงพร้อมกันได้

ดังเช่นคำว่า สุวากุขาโต, พุยฺยชฺชนํ เป็นต้น บางตัวแม้เป็นตัวสะกดคงออกเสียงน้อยหนึ่ง พอให้รู้ว่าเป็นตัวสะกด คล้ายเป็นตัวกล้ำ ดังเช่นคำว่า ตสฺมา, กถฺยาณํ เป็นต้น ๑

๒. ในสนธิ การต่อมี ๒ อย่าง ๑ คือ ต่อศัพท์ที่มีวิภคติให้เนื่องด้วยศัพท์ที่มีวิภคติ ตัวอย่างเช่น จตุตฺตาริ อิม ต่อเข้าเป็น จตุตฺตาริเม เป็นต้น ๑ ต่อบทสมาสย่ออักษรให้น้อยลง ตัวอย่างเช่น กต อุปการิ ต่อเข้าเป็น กโตปการิ เป็นต้น ๑ ๑

ยานีมานิ เป็นโลปสระสนธิ ตัดเป็น ยานิ - อิมานิ ระหว่าง ยานิ - อิมานิ ถ้าสระทั้ง ๒ เป็นรัสสระมีรูปเสมอกัน เมื่อลบแล้วต้องทิ้งสระที่ยังไม่ได้ลบ ต่อเป็น ยานีมานิ ๑

ตณฺชโน เป็นอาเทศนิกคหิตสนธิ ตัดเป็น ตํ - ชโน เมื่อมีพยัญชนะคือ ช ซึ่งเป็นพยัญชนะใน จ วรรค อยู่หลัง นิกคหิตอยู่หน้า อาเทศนิกคหิตเป็นพยัญชนะสุดท้ายแห่ง จ วรรค คือ ณ ต่อเป็น ตณฺชโน ๑

คถมมาห เป็นอาเทศนิกคหิตสนธิ ตัดเป็น คถํ - อาก ถ้านิกคหิตอยู่หน้าสระอยู่หลัง แปลงนิกคหิต เป็น ม ต่อเป็น คถมมาห ๑

๑. ได้ตอบคำถามดังต่อไปนี้

ก. พาราณสี เป็นนามนามชนิด อสาธณนาม ฯ

ข. คำว่า “โน” ในไวยากรณ์ เป็นได้ทั้งศัพท์นิบาต เป็นได้ทั้งศัพท์นาม โน ที่เป็นนิบาตบอกปฏิเสธ แปลว่า ไม่

ส่วน โน ที่เป็นศัพท์นาม เป็นบทที่สำเร็จมาจากการเปลี่ยนวิภัติ เดิมเป็น อมฺห ศัพท์ เป็นปฺริสศัพท์นาม อุตตมบุรุษ แปลงกับ โย ปฐมาวิภัติ โย ทุตฺยวิภัติ หิ ตุตฺยวิภัติ หนิ จตุตฺถิวิภัติ และ หนิ ญฺฐวิภัติ พหูวนะ เป็น โน แปลตามสำเนียงอายุตนิบาตแห่งวิภัตตินั้น ๆ ตัวอย่างเช่น โน ปฐมาวิภัติ แปลว่า อ.เราท. ดังนี้ เป็นต้น ฯ

ค. สังขยา ที่เป็นปกติสังขยา จัดเป็นนามดังนี้

ตั้งแต่ เอก ถึง จตุ เป็นศัพท์นาม

ตั้งแต่ ปญจ ถึง อฏฺฐนวุติ เป็นคุณนาม

ตั้งแต่ เอกุณสตํ ขึ้นไป เป็นนามนาม

ส่วนสังขยาที่เป็นปฺรุณสังขยา เป็นคุณนามทั้งสิ้น ฯ

ฃ. กิ ศัพท์ จัดเป็น อนิยมวิเสสนศัพท์นาม เป็นได้ ๓ ลิงค์ ฯ

ง. หิ ปัจจัย เป็นเครื่องหมายสัคตมีวิภัติ ฯ

และ ชฺช ปัจจัย เป็นเครื่องหมายสัคตมีวิภัติ ลงในกาล ฯ

๔. อานยิสฺส ประกอบด้วยเครื่องปรุง คือ อา บทหน้า หนี ชาติ ในความนำไป ลง อ ปัจจัย อฺ อชฺชตตนิวิภัติ แปลง อี ที่ หนี ชาติ เป็น อย แปลง อฺ เป็น อีสฺส สำเร็จเป็น อานยิสฺส ฯ

อฺฏฺฐเจหิ ในคำว่า “อฺฏฺฐเจหิ ตาต” ประกอบด้วยเครื่องปรุง คือ อุ บทหน้า ฐา ชาติ ในความตั้ง ความยื่น ลง เอ ปัจจัย หิ ปญฺจมีวิภัติ ลบ อา ที่ ฐา ชาติ ช้อน ฎ หน้าชาติ สำเร็จรูปเป็น อฺฏฺฐเจหิ ฯ

ได้แก่คำที่เห็นว่าผิด ให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ในประโยคต่อไปนี้

ก. มาคนุทียา ชีวันตีปี มตาปี มตาเยว นาม ฯ

ข. เอกจเจ ชนา สตถุ ทมมํ โสตุํ ลภนติ ฯ

หรือ เอกจโจ ชโน สตถุ ทมมํ โสตุํ ลภติ ฯ

ค. อหํ วิสติยา ภิกขุณํ ภิกขํ ทสฺสามิ ฯ

หรือ มยํ วิสติยา ภิกขุณํ ภิกขํ ทสฺสามิ ฯ

๕. สาธนะ คือ ศัพท์ที่ทำนให้สำเร็จรูปมาแต่รูปวิเคราะห์ ฯ การกำหนดรูปของสาธนะนั้นๆ ต้องอาศัยรูปวิเคราะห์เป็นหลัก คือ รูปวิเคราะห์แห่งสาธนะใดเป็นกัตตวจกก็ดี เป็นเหตุกัตตวจกก็ดี สาธนะนั้น เป็นกัตตจรูป รูปวิเคราะห์แห่งสาธนะใด เป็นกัมมวจกก็ดี เป็นเหตุกัมมวจกก็ดี สาธนะนั้น เป็นกัมมรูป รูปวิเคราะห์แห่งสาธนะใด เป็นภาววจก สาธนะนั้น เป็นภาวรूप ฯ

โกธาภิกฺ (นโร) ลง กวิ ปัจจัย เป็นกัตตจรูป กัตตสาธนะ ตั้งวิเคราะห์ว่า
โกธํ อภิวตฺติ โกธาภิกฺ (นโร) ฯ

ทฺพฺพโจ (ปฺริโส) ลง ข ปัจจัย เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ ตั้งวิเคราะห์ว่า
ทฺพฺพเชน วจฺยเตติ ทฺพฺพโจ ฯ

๖. สมาส คือ นามศัพท์ตั้งแต่ ๒ ศัพท์ขึ้นไป ทำนย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน เมื่อว่าโดยชื่อมี ๖ อย่าง คือ กมฺมชารโย, ทิคุ, ตปฺปฺริโส, ทวนฺทฺโว, อพฺยธิภาโว, พหฺพฺพิหิ ฯ

อตฺตทตฺโต เป็นฉฺฐิตฺตปฺริสสมาส ตั้งวิเคราะห์ว่า อตฺตโน อตฺโต
อตฺตทตฺโต ฯ

มโนเสฏฺฐา (ชฺมมา) เป็นฉฺฐิตฺตลยาริกรณพหฺพพิหิสมาส ตั้งวิเคราะห์ว่า
มโน เสฏฺฐโจ เยตํ เต มโนเสฏฺฐา (ชฺมมา) ฯ

หรือตั้งวิเคราะห์ว่า มโน เสฏฺฐโจ เอเตสนฺติ มโนเสฏฺฐา (ชฺมมา) ฯ

๗. ตา ปัจจัย มีใน ๒ ตัทธิต คือ สมุหัตถัทธิต และภาวัตถัทธิต ฯ ใช้ต่างกันอย่างนี้ คือ ตา ปัจจัย ในสมุหัตถัทธิต ใช้แทน สมุห ศัพท์ แปลว่า ประชุม เช่น สหายานํ สมุโห สหายตา ประชุมแห่งสหาย ท. ชื่อสหายตา (ประชุมแห่งสหาย) ส่วน ตา ปัจจัยในภาวัตถัทธิต ใช้แทน ภาว ศัพท์ แปลว่า ความเป็น เช่น สหายสุส ภาวो สหายตา ความเป็น แห่งสหาย ชื่อสหายตา (ความเป็นแห่งสหาย) ฯ

อุโปสถิกา (อุปาธิกา) ลง ฉิก ปัจจัย ในตรตยาทิตถัทธิต ตั้งวิเคราะห์ว่า อุโปสถํ สมายิตีติ อุโปสถิกา (อุปาธิกา) ฯ หรือตั้งวิเคราะห์ว่า อุโปสถํ รกขตีติ อุโปสถิกา (อุปาธิกา) ฯ

มโนมยา (ชมฺมา) ลง มย ปัจจัย ในปกติตถัทธิต ตั้งวิเคราะห์ว่า มนสา ปกตา มโนมยา (ชมฺมา) ฯ